

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

pdM

L'AVALUACIÓ ESTRATÈGICA AMBIENTAL EN EL PLANS DE MOBILITAT URBANA

III Jornada Tècnica de Mobilitat. La gestió de la mobilitat local
Diputació de Barcelona

Lluís Alegre Valls

Cap del Servei de Mobilitat de l'ATM

Setembre de 2006

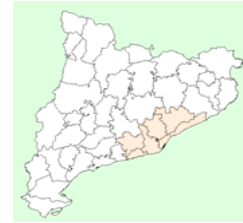
ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Marc legal

pdM

La Llei de la Mobilitat té per objecte “establir els **principis** i els **objectius** als quals ha de respondre una gestió de la mobilitat de les persones i del transport de les mercaderies dirigida a la **sostenibilitat** i la seguretat, i determinar els instruments necessaris perquè la societat catalana assoleixi els dits objectius i per garantir a tots els ciutadans una **accessibilitat** amb mitjans sostenibles” (art. 1.1).

Llei de la Mobilitat

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

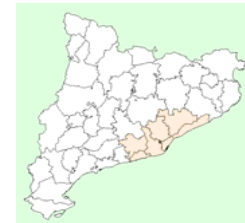
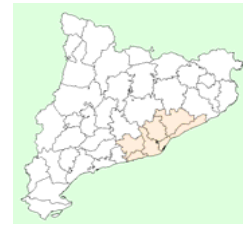
Marc legal

pdM

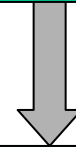
L'elaboració del Pla Director de Mobilitat de l'RMB i dels Plans de Mobilitat Urbana és una conseqüència de les **Directrius Nacionals de Mobilitat**, que constitueixen el marc orientador per a l'aplicació de la Llei de la Mobilitat. (art 7.1)

Correspon a l'ATM les funcions d'Autoritat Territorial de la Mobilitat (D.A. Segona)

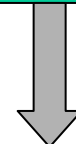
Actualment està redactant els PDM de l'RMB i ha d'informar els PMU.

Llei de la Mobilitat

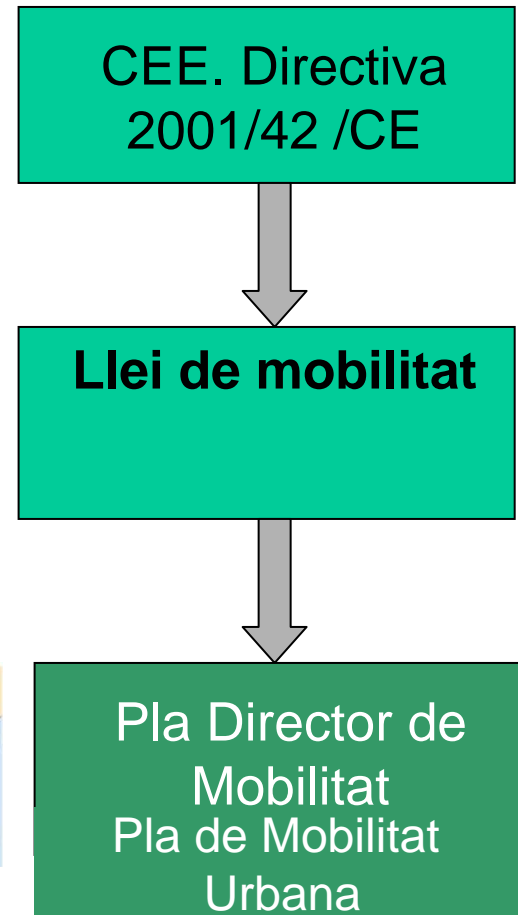
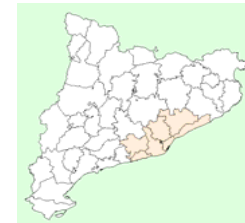
Directrius Nacionals de Mobilitat

Obligació d'avaluació Ambiental dels efectes dels plans i programes de transport.

Art. 17 de la Llei de la Mobilitat estableix que els PMU i el PDM s'han de sotmetre a una avaluació estratègica ambiental.

Declaració de zona de protecció ambiental pel que fa a PM10 àmbits del Barcelonès (NOX), Baix Llobregat (NOX) i Vallès Oriental i Occidental.

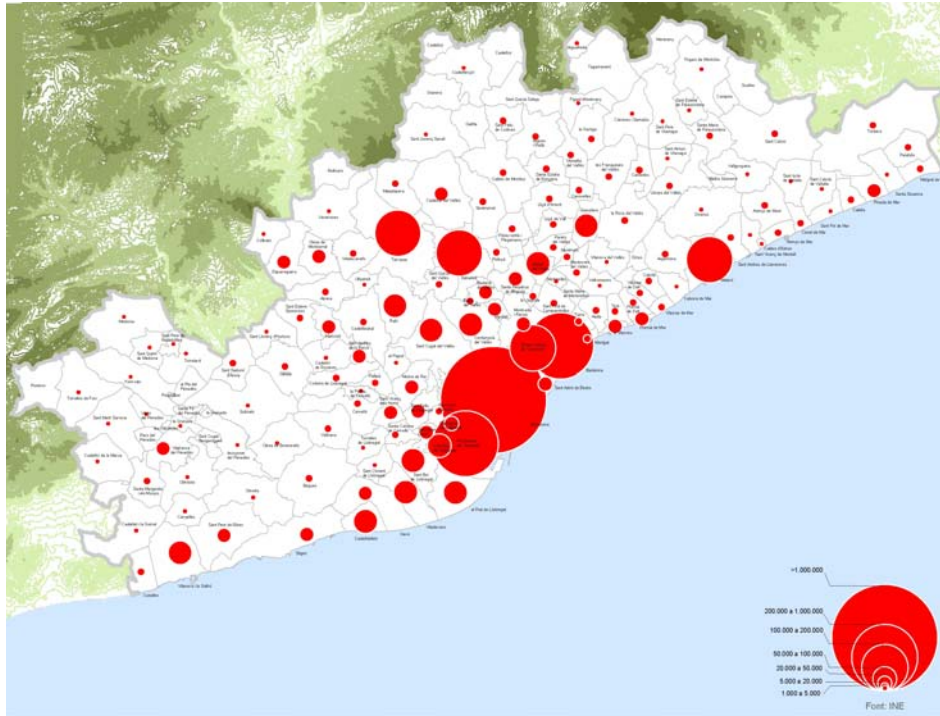

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Marc legal

pdM

► Qui ha de redactar PMU

- Aquells que obligatòriament hagin de prestar el servei de transport col·lectiu urbà
- Potser també:
  - “Aquells amb una població de dret superior a 20.000 habitants” per interpretació de art 3 b i l “

Enunciats a partir de la Llei de la Mobilitat:

- ▶ **Minimitzar els desplaçaments habituals i garantir l'accessibilitat amb el mínim impacte ambiental possible. (a)**
- ▶ **Planificar la mobilitat prioritant els sistemes de transport de més baix impacte i que no consumeixin combustibles fòssils. (c)**
- ▶ **Promoure i protegir els mitjans de transport més ecològics (e)**
- ▶ **Disciplinar el trànsit i exigir el compliment de la normativa sobre prevenció de contaminació atmosfèrica i acústica. (l)**
- ▶ **Implantar les infraestructures amb criteris de sostenibilitat (o)**
- ▶ **Minimitzar l'impacte del transport de mercaderies (r)**
- ▶ **Impulsar l'ús eficient dels recursos energètics per tal de disminuir les emissions que provoquen l'efecte hivernacle (t)**
- ▶ **Promoure l'educació ambiental en matèria de mobilitat (u)**
- ▶ **Promoure i incentivar l'ús de combustibles alternatius al petroli, especialment en el TPC i en l'àmbit urbà (v)**

El pdM ha elaborat 13 estudis instrumentals dels quals n'hi ha 4 que us poden ser molt útils per a fer l'avaluació estratègica ambiental:

- ▶ **Estudi costos socials i ambientals del transport**
- ▶ **Territori, població i localització activitats**
- ▶ **Criteris de sostenibilitat: Avaluació ambiental del Pla**
- ▶ **Contribució del sector transports a l'efecte hivernacle**

I també a la diagnosi del Pla trobareu les conclusions ambientals

Els trobareu al WEB de l'ATM

Com a model que pot ser útil als PMU:

Abast:

- ▶ **Millora de la mobilitat existent ⇒ canvi modal**
- ▶ **Donar resposta als reptes ambientals**
- ▶ **Donar resposta als reptes socials**

- ▶ **Les disponibilitats de les reserves dels combustibles fòssils són limitades. Entre 35 i 45 anys pel petroli.**
- ▶ **El sector transports és el que més ha incrementat la seva demanda energètica, atès l'increment de mobilitat.**
- ▶ **Catalunya consumeix el 39% de l'energia per només el 31 % la UE-25.**
- ▶ **Pla de l'energia de Catalunya fixa la reducció de la dependència dels combustibles fòssils i, per tant, els plans de mobilitat:**
  - Han d'incloure criteris d'eficiència energètica
  - Promoció de carburants alternatius
  - L'ús eficient dels vehicles
  - El desenvolupament i l'ús del transport públic

- ▶ **Els costos externs generats pel transport a Europa l'any 2000 van sumar 650.000 M.EUR (7,3 % del PIB de la UE). El canvi climàtic és la categoria més important i suposa el 30% del total.**
- ▶ **La contaminació atmosfèrica provoca la mort prematura de 16.000 persones a Espanya**
- ▶ **DMAH de la Generalitat ha promogut la declaració de zones de protecció especial de l'ambient atmosfèric a diversos municipis del Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Oriental i Vallès Occidental:**
  - **La declaració estableix dues zones i obliga a realitzar un pla de millora en concret pel que fa a les PM10 per tots ells i pel que fa a NOX pels dos primers.**

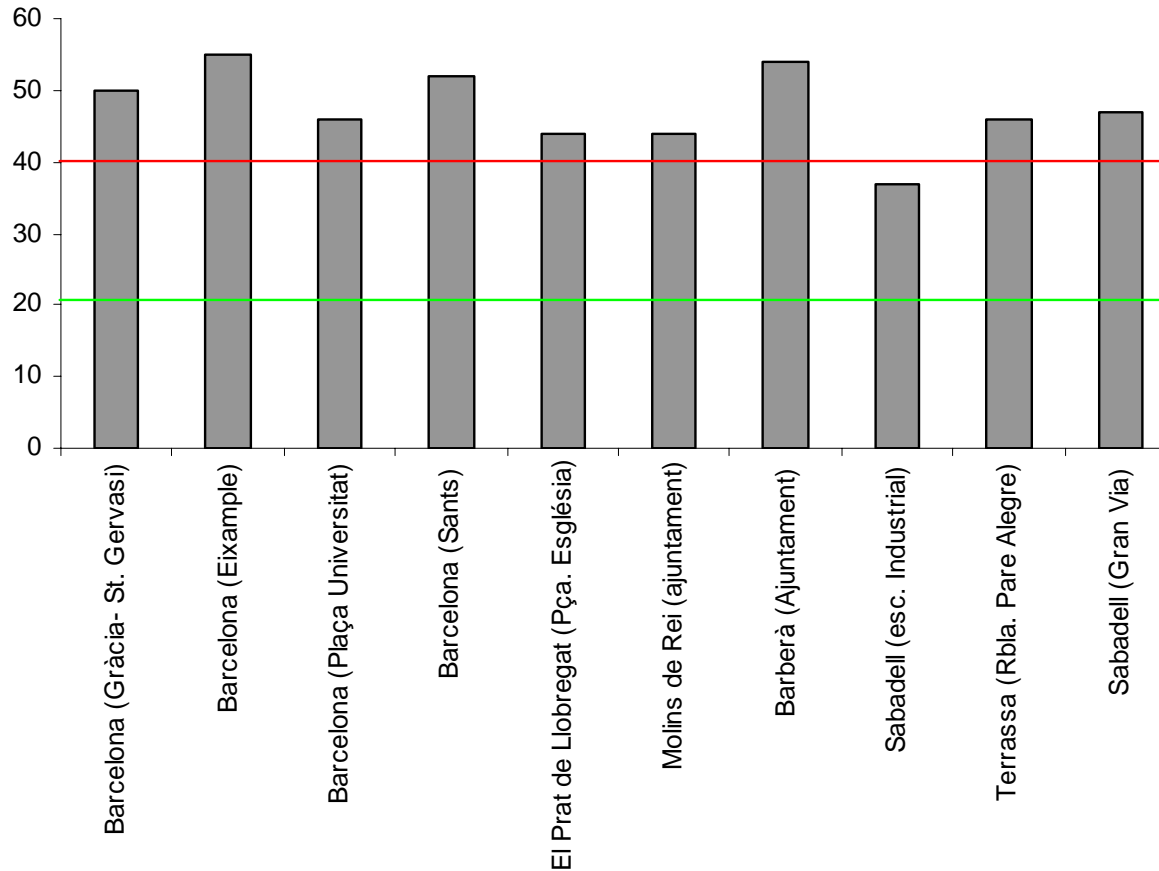

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Concentració límit mitjana anual de PM10

pdM

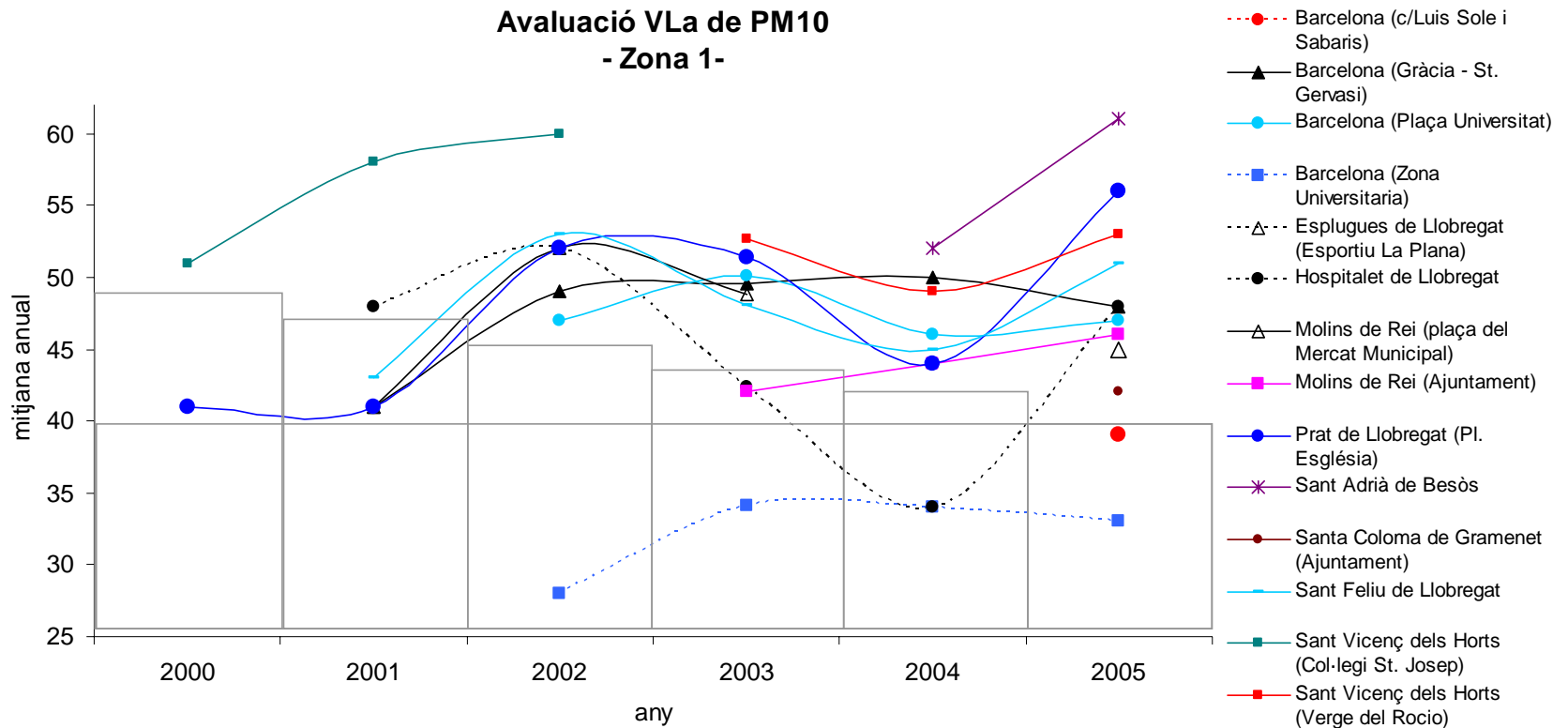

----- Valor límit a 1 de gener del 2005

----- Valor límit a 1 de gener del 2010

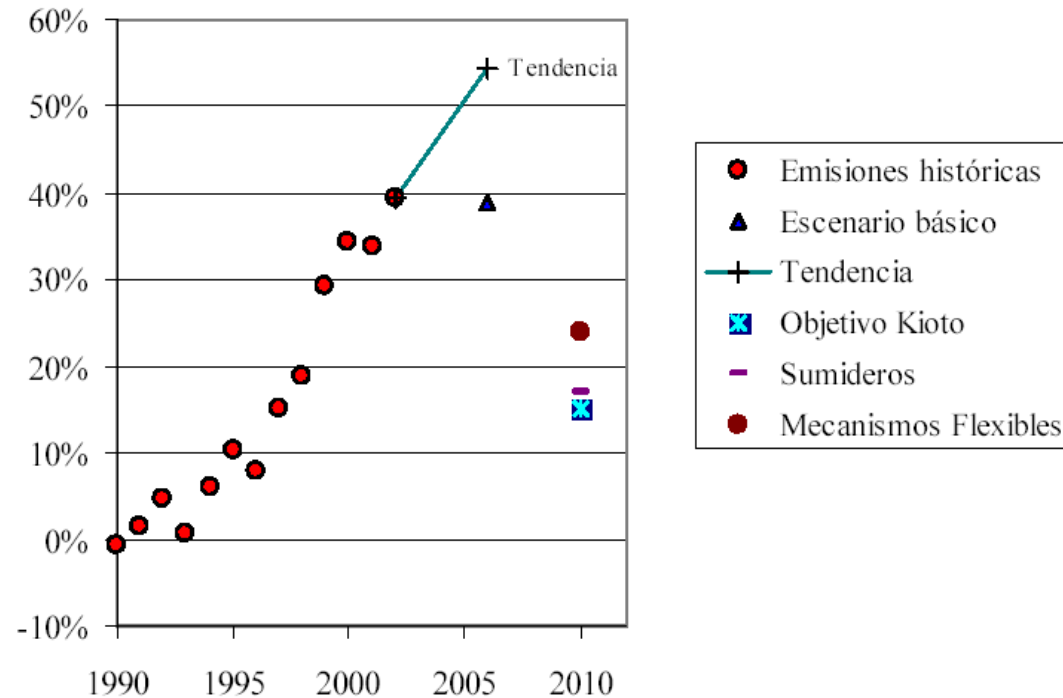

Evolució mitjana anual PM10 zona 1

Estem en un escenari tendencial negatiu

- ▶ **L'any 2004 els costos associats al canvi climàtic a l'RMB per part del sistema de mobilitat van ser de 638 MEUR**
- ▶ **En un marc de total incompliment dels compromisos de reducció de GEH**

Emissions històriques i recorregut pel compliment dels objectius de Kioto a Espanya

▶ **Contaminació acústica**

- 35 % de la població de BCN resideix en zones on es supera els 65 dB
- Els costos externs associats al soroll del sistema de mobilitat van ser de 187 MEUR

▶ **La congestió**

- Un 26,4 % de la xarxa interurbana de l'RMB funciona en nivells de capacitat E i F, en situació de congestió.
- A més hi ha una reduïda ocupació dels vehicles privats (1,4)
- Els costos externs associats a la congestió van ser de 130 MEUR

▶ **L'apropiació funcional de l'espai públic**

- La infraestructura ocupa un espai que podria ser ocupat per una altra activitat
- Els ciutadans perceben que el trànsit disminueix la seva qualitat de vida
- Els costos externs associats van ser de 160 MEUR

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Altres efectes

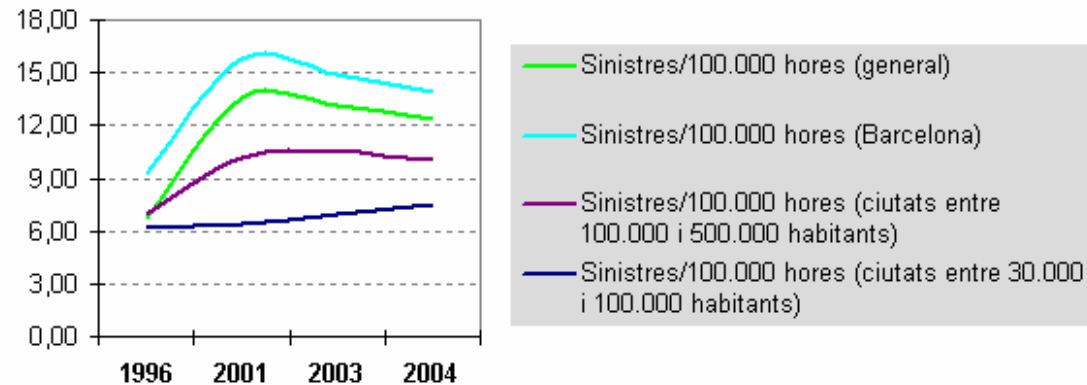
pdM

▶ Alteració de la matriu ambiental

- Danys al paisatge i la natura
- Els costos externs associats van ser de 37 MEUR

▶ Sinistralitat

- L'any 2004 a l'RMB es van produir:
  - **13.815 accidents en la xarxa urbana**
  - 1.105 en la interurbana
- Els costos externs associats van ser de 653 MEUR

Evolució de la sinistralitat al transport urbà de viatgers per superfície.

Conclusions de la diagnosi ambiental del pdM

- ▶ Diversos municipis han siguts declarats zona de protecció ambiental pel que fa a PM10 i NOX en gran part a causa de les emissions del transport
- ▶ La contribució del sector transports a l'efecte hivernacle té el seu origen principal en el consum ineficient dels combustibles fòssils
- ▶ La congestió de les vies s'ha combatut tradicionalment amb més oferta de vies generant encara més soroll, contaminació i consum de sòl
- ▶ Cal establir estratègies en el pdM que col·laborin a la disminució d'aquests contaminants
- ▶ Cal establir estratègies que disminueixin el seu consum i permetin el canvi cap a combustibles menys contaminants
- ▶ Cal apostar per estratègies que minimitzin les necessitats de noves infraestructures i actuïn sobre els comportaments de la demanda.

El conjunt d'actuacions del pdM han de col·laborar pel canvi de model energètic i portar a la minimització de les necessitats de noves infraestructures viàries i de l'ús del vehicle privat

Factors a tenir present en l'avaluació ambiental

- ▶ **El consum d'energia**
- ▶ **Les emissions de contaminants**
- ▶ **Les variables de mobilitat**
- ▶ **Els indicadors quantitius**
- ▶ **La població afectada**

Cal calcular la distribució del consum d'energia i de les emissions de contaminants

- ▶ entre modes de transport
- ▶ entre persones i mercaderies
- ▶ entre tipus de vehicles i tipus de combustible

Càlcul de les emissions de CO₂, NOx i PM10, entre d'altres contaminants, a causa de la mobilitat, i l'avaluació de l'impacte de les mesures sobre aquestes emissions, requereix conèixer:

- ▶ Parc de vehicles i característiques tècniques dels seus motors
- ▶ Nombre total de km recorreguts per tipologia de vehicle i carrer (veh·km)
- ▶ Velocitat mitjana per tipologia de la xarxa viària (km/h)

També l'evolució previsible d'aquestes variables en l'horitzó del pla

Les emissions de CO₂ a causa del sector transport

Les emissions a l'RMB, són el 2004 aproximadament:

	2004	
EMISSIONS CO ₂	7,27	MTn CO ₂ /Any
EMISSIONS NO _x	27.600	Tn NO _x /Any
EMISSIONS PM ₁₀	2.934	Tn PM ₁₀ /Any

Emissions de CO₂ per vehicle-Km en ambient urbà:

- 0,12 gr de CO₂ moto
- 0,23 gr de CO₂ turisme
- 0,32 gr de CO₂ furgoneta
- 0,89 gr de CO₂ camió
- 1,42 gr de CO₂ autobús

Si ens comportem tal com ho fem ara, incorporant les accions segur a realitzar, l'escenari tendencial:

		TOTAL 2004	TOTAL 2012
Vehicles lleugers	Parc	2.433,6 mils	2.988,0 mils
	Vehicles - km	24.026,8 Milions	27.552,3 Milions
	Consum carburants	1.817,6 mils	1948,3 mils
Vehicles pesants	Parc	200,1 mils	259,8 mils
	Vehicles - Km	2.680,8 Milions	3.569,2 Milions
	Consum carburants	680,2 mils	841,4 mils

Els consums a causa del sector transport

Els consums a l'RMB per a l'escenari tendencial seran el 2012 aproximadament:

	2004	2012	Objectiu	
Gasolina	774,3	506,5		mils l/Any
Gasoil	1.724,2	2.283,9		mils l/Any
Totals	2.498,5	2.790,1	2.138,7	mils l/Any

L'objectiu suposa que en 50 anys cal reduir el consum en un 90 %.

Això suposaria una reducció anual de 44.973 litres a l'RMB.

Les emissions de CO₂ a causa del sector transport

Les emissions a l'RMB per a l'escenari tendencial seran aproximadament el 2012:

	2004	2012	Objectiu	
EMISSIONS CO2	7,27	8,1	5,45	MTn CO2/Any
EMISSIONS NOx	27.600	22.400	18.400	Tn NOx/Any
EMISSIONS PM	2.934	2.610	1.467	Tn PM/Any

CO2 reducció 25 % pe aconseguir compromís de Kioto
 NOX reducció 33,3 % per aconseguir valors europeus 2010 (Zona 1)
 PM10 reducció 50% per aconseguir valors europeus 2010 (zona 1)

Objectiu 1. Minimitzar de la distància mitjana dels desplaçaments:

Valor 2004: 6,77 Km

Objectiu a assolir creixement anual zero.

Objectiu 2. Potenciar el canvi modal de la mobilitat metropolitana,

	RMB 2004	RMB2012	Variació	Objectiu
A peu	32,10%	30,30%	-5,61%	+ 3 %
Transport públic	27,20%	27,90%	2,57%	+ 7 %
Vehicle privat	40,70%	41,70%	2,46%	- 10%
TOTAL	100,00%	99,90%		

**Objectiu 3. Millorar l'eficiència de cada mitjà de transport.
Objectiu de reducció del 2% anual dels costos externs del transport.**

Quadre amb el probable valor tendència 2012:

Tipus de cost	Cost Externalitzable (M€/any)		Variació	Taxa anual
	2004	2012		
TOTALS	3.243,05	3.447,41	23%	3%

▶ **Indicadors ambientals**

- Kg de contaminant per habitant
- Consum d'energia del sistema de transports

▶ **Indicadors de la mobilitat**

- Distància mitjana recorreguda en els desplaçaments
- % de vehicle privat sobre el total dels modes

▶ **Costos socials i ambientals**

- Càlculs de les externalitats: Soroll, canvi climàtic

- ▶ L'objectiu és assolir uns valors d'emissions per sota de la normativa comunitària i consums els més petits possibles.

Per calcular aquests valors cal fer servir bases de dades i programes europeus de software com Corinair, Copert i Tremove

- Cal establir uns indicadors que facilitin aquests càlculs
- Probablement en acabar l'avaluació ambiental del pdM de l'RMB, el DMAH i l'ATM estiguin en disposició de donar-los

- ▶ L'objectiu és fer els costos socials i ambientals els més petits possibles.

“ Que $\sum_i (C_i + e_i) \times U_i$ sigui el més petit possible”

i = mode de transport

C_i = cost unitari inversió, gestió i explotació total per i

e_i = Externalitats socioambientals (congestió ....)

U_i = Unitat de transport pel mode i

- ▶ **L'ATM, ha elaborat un estudi instrumental amb valors unitaris que es poden fer servir per a fer una estimació, aplicant les correccions adequades.**

- ▶ **Organitzar els usos del territori i la xarxa d'infraestructures de tal manera que minimitzin la distància dels desplaçaments.**
- ▶ **Traspasar desplaçaments als mitjans de transport més adients a cada àmbit, entenent que són aquells que aporten una accessibilitat més universal i generen uns impactes socials i ambientals menors.**
- ▶ **Millorar l'eficiència pròpia de cada mitjà de transport, o sigui, reduir els seus costos externs unitaris.**

Evolució prospectiva de les variables socioeconòmiques i de mobilitat fins a l'any horitzó:

El context territorial i socio-econòmic

- ▶ **POUM: No a la dispersió.**
- ▶ **Activitat econòmica: Equilibri llocs de treball i població**
- ▶ **Motorització: De cotxes per habitant a desplaçaments en no motoritzats per habitant**

La mobilitat futura

- ▶ **Priorització del transport públic**
- ▶ **Creixement dels mitjans no motoritzats**
- ▶ **L'aparcament com a eina de gestió de la mobilitat i ambiental**

- ▶ Reduint externalitats i costos unitaris:
  - polítiques tecnològiques: *Accelerar la introducció de les normes Euro, biodiesel, busos a gas, en les flotes de busos urbans, vehicles elèctrics en les zones de vianants, etc.*
  - correcció “en origen” o “en destí” d’Impacte Ambiental: e.g. Aparcaments en origen, aparcaments de dissuassió en les estacions de l’entorn del casc urbà.
  - Efectes sobre la salut: Reducció de la mobilitat mecanitzada, emissions i soroll.

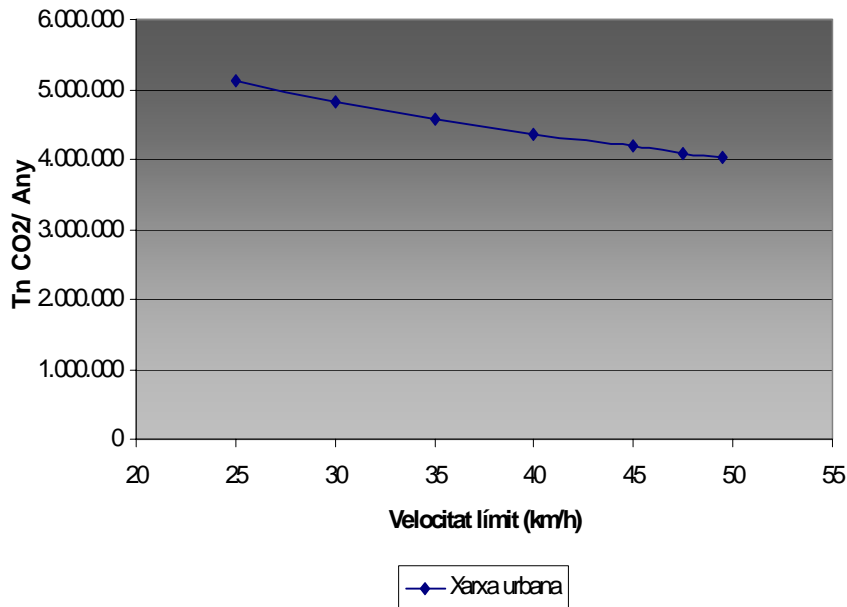

- ▶ Optant pels mitjans més sostenibles:
  - polítiques “seductores” per la banda de l’oferta: *e.g.* Nous serveis de transport públic, xarxa de bicicletes públiques i de carrils bici, millora de la qualitat dels serveis TPC existents, etc.
  - polítiques restrictives pel costat de la demanda: *e.g.* Àrea Verda

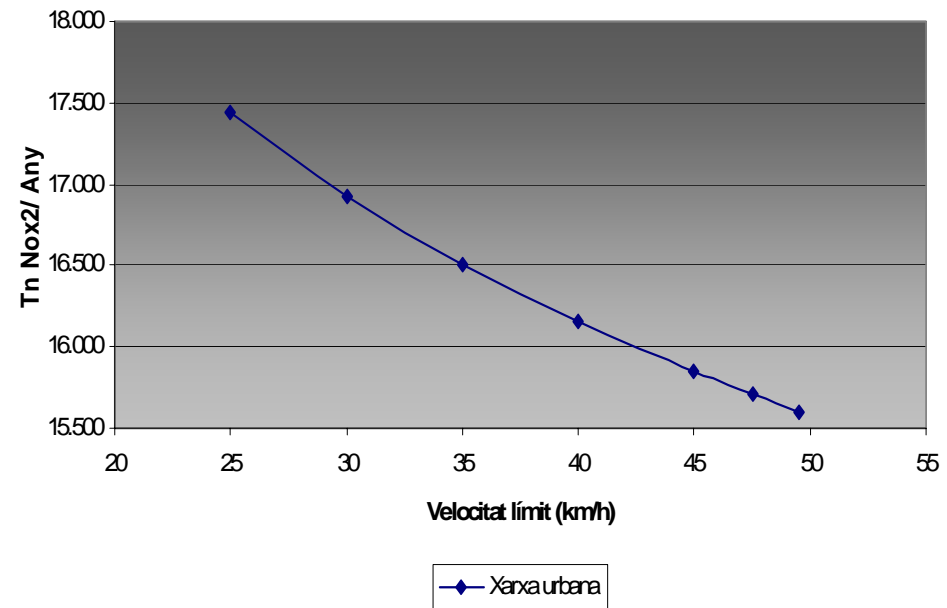
- ▶ Reduint la quantitat de les unitats:
  - polítiques d'augment de l'índex d'ocupació del vehicle privat: *e.g.* VAO, *car pooling*, etc.
  - prohibició de circulació de vehicles privats als centres urbans
  - racionalització de l'oferta de TPC
  - model urbanístic (crític per a la distància mitjana de recorregut): ciutat densa, no a noves zones residencials disperses i sense TPC

- ▶ En xarxa urbana, la reducció de la velocitat incrementa les emissions de CO2 i de NOX

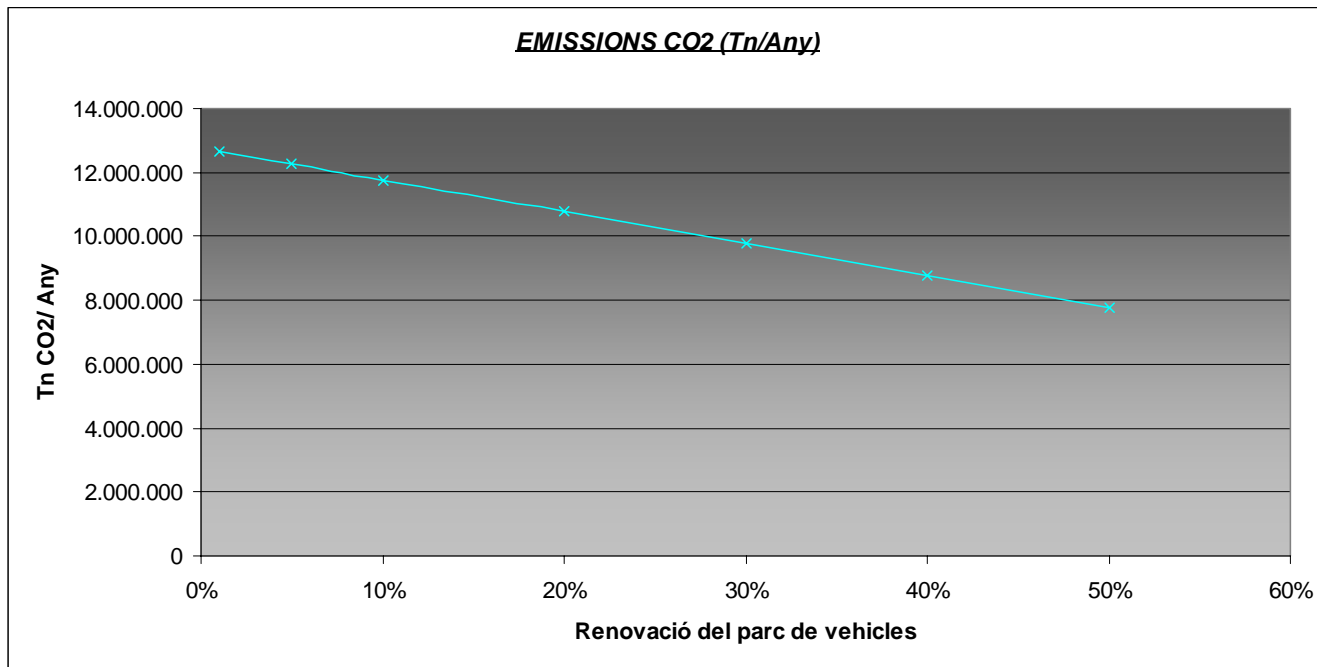
EMISSIONS CO2- Xarxa Urbana

EMISSIONS NOx- Xarxa Urbana

- ▶ En el cas de la mesura de Renovació del parc de vehicles:

L'anàlisi de sensibilitat denota que per a obtenir una reducció de les emissions de CO2 del 15% (equivalent a 1,5 MTn) s'ha d'aplicar una renovació del parc del 20%.

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Avaluació ambiental estratègica del Pla

- **Cada proposta ha d'anar acompanyada dels efectes que esperem obtenir.**
- **La suma d'efectes ens ha de donar uns valors dels indicadors de control.**
- **Podrem optar per aquells escenaris que aconseguixin els valors objectiu.**
- **Tots plegats estem treballant per trobar les eines idònies per a realitzar l'avaluació estratègica ambiental d'una manera senzilla i eficaç:**

Us animem a participar en el pdM i que opineu i pregunteu en.....

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

Fòrum de participació digital

pdM

- Presentació**
  - El PDM de la RMB
  - La participació ciutadana en l'elaboració dels PDM
  - La participació ciutadana en el marc de l'ATM
- El Programa de Participació del PDM de la RMB**
  - Objectius del programa de participació
  - Programa de treball
- Digues la teva**
- Agenda**
- Documentació**
- Notícies**
- Contacte**

pdM

Bústia d'opinions

Si voleu participar en el procés d'elaboració del Pla director de mobilitat de la Regió Metropolitana de Barcelona envieu-nos la vostra opinió mitjançant el formulari. Cal que introduïu el vostre nom i e-mail per poder rebre resposta.

Nom i cognoms

Entitat

Correu electrònic

Digueu la vostra opinió

www.atm-transmet.org

** La comunicació de les dades personals que consten en aquest formulari suposa l'autorització perquè s'incorporin a un fitxer automatitzat de l'Autoritat del Transport Metropolità, i per a que se'n faci ús en l'àmbit de les seves competències, així com per a la tramesa d'informació general o específica que pugui ser d'interès. Així mateix, aquestes dades són objecte de protecció d'acord amb les disposicions de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal. Per aquest motiu, podreu exercir-ne el dret d'accés, modificació i cancel·lació adreçant-vos a l'Autoritat del Transport Metropolità.

ATM

Autoritat
del Transport
Metropolità

pdM

Moltes gràcies

Lluís Alegre i Valls
Cap del Servei de Mobilitat de l'ATM
lalegre@atm-transmet.org

La informació d'aquest document ha estat elaborada utilitzant dades facilitades per:
DMAH, l'Institut Cerdà, Estudi Ramon Folch i la pròpia ATM